

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра фінансів та економічної безпеки

06-03-353М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних завдань та самостійної роботи із
навчальної дисципліни
«Фінансова статистика»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за
освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та
страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано науково-методичною
радою з якості ННІЕМ
Протокол № 1 від 24 вересня 2024 р.

Рівне – 2024

Методичні вказівки до виконання практичних завдань та самостійної роботи із навчальної дисципліни «Фінансова статистика» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / Скаковська С. С. Рівне : НУВГП, 2024. 28 с.

Укладач: Скаковська С. С., к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки.

Відповідальний за випуск: Мельник Л. В., д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів та економічної безпеки.

Керівник (гарант) освітньої програми «Фінанси, банківська справа та страхування»:

Кондрацька Н. М., к.е.н., доцент кафедри фінансів та економічної безпеки

Шифр попередньої версії МВ: 06-03-162М

© С. С. Скаковська, 2024

© НУВГП, 2024

ЗМІСТ

Загальні положення.....	4
Тематичний зміст навчальної дисципліни.....	6
Методичні рекомендації до проведення практичних занять.....	8
Практичне заняття № 1. Теоретичні основи фінансової статистики.....	8
Практичне заняття № 2. Статистика державного бюджету	10
Практичне заняття № 3. Статистика кредиту	13
Практичне заняття № 4. Статистика грошового обігу	16
Практичне заняття № 5. Статистичне вивчення цінних паперів ...	18
Практичне заняття № 6. Статистика ощадної справи	20
Практичне заняття № 7. Статистика страхування	23
Практичне заняття № 8. Статистика фінансів підприємств	25
Рекомендована література.....	27

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Навчальна дисципліна «Фінансова статистика» посідає одне з ключових місць в професійній підготовці майбутніх фінансистів. Набуття навичок аналізу бази даних є достатньо важливим завданням підготовки фахівців з фінансів. Тому тут значна роль відводиться фінансовій статистиці, яка в умовах кризового стану економіки є однією з важливих функцій управління, що дозволяє, використовуючи міжнародні стандарти обліку та статистики, відповідні знання та навички, проводити необхідний аналіз соціально-економічних проблем та розробляти ефективні шляхи зниження негативного впливу загроз сучасності.

Метою дисципліни «Фінансова статистика» є засвоєння теоретичного матеріалу, набуття навичок методики обробки інформації, її узагальнення та аналізу, застосування даних аналізу фінансового стану окремих підприємств на макrorівні, вміння на їх основі робити висновки і приймати правильні управлінські рішення.

Вивчення даної дисципліни передбачає формування теоретичних знань та практичних навичок у системі збору, обробки та аналізу даних за допомогою методів статистичного аналізу в системі управління фінансами.

Предметом вивчення дисципліни є кількісна характеристика обсягу, динаміки і взаємопов'язаних явищ та процесів, що відбуваються у фінансовій системі за певних конкретних умов, певний період часу і певному суб'єкті господарювання, регіоні, державі, а також прогнозувати їх вплив на фінансові результати діяльності з точки зору їх ефективності.

Завданнями дисципліни «Фінансова статистика» є:

- вивчення теоретичних основ фінансової статистики та економіки;
- оволодіння методиками обробки інформації, порівняльного аналізу економічних явищ у галузі фінансів;
- оволодіння навиками об'єктивного розуміння результатів діяльності;
- формування критичного мислення при аналізі взаємозв'язків економічних явищ та процесів різних рівнів;
- прогнозування розвитку фінансів і економіки в цілому.

У процесі вивчення дисципліни студенти повинні:

За результатами вивчення дисципліни студенти повинні

знати:

- теорію і практику збору статистичних даних;
- систему показників соціально-економічної, фінансової статистики, сучасні методи їх аналізу та особливості їх прояву в умовах кризової економіки;

вміти:

- проводити розрахунки статистичних показників для вивчення структури, динаміки та аналізу державного бюджету, кредиту грошового обігу, ощадної справи, цінних паперів, страхування та фінансового стану підприємств;
- застосовувати різноманітні статистичні методи та прийоми для розв'язку складних фінансово-статистичних завдань, обґрунтування управлінських рішень у фінансовій сфері;
- застосовувати набуті результати досліджень для прогнозування
- перспектив розвитку.

Вивчення навчальної дисципліни спрямоване на отримання студентами наступних компетентностей:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні компетентності

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

- ЗК12. Здатність працювати автономно.

Спеціальні компетентності

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи,

фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

СК 12. Здатність ідентифікувати проблемні аспекти та обґрунтовувати пріоритетні напрями покращення функціонування державних, корпоративних фінансів, фінансів домогосподарств, фінансової системи в цілому.

2.ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вкрай важливе значення у ході вивчення дисципліни «Фінансова статистика» належить практичним заняттям, на яких відбувається закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях, семінарських заняттях та в процесі самостійної роботи над дисципліною. Перелік основних тем практичних занять з навчальної дисципліни «Фінансова статистика» наведений у таблиці 1.

Таблиця 1. – Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Теоретичні основи фінансової статистики	2
2.	Статистика державного бюджету	2
3.	Статистика кредиту	2
4.	Статистика грошового обігу	2
5.	Статистичне вивчення цінних паперів	2
6.	Статистика ощадної справи	2
7.	Статистика страхування	2
8.	Статистика фінансів підприємств	2
	Разом	16

Вивчення дисципліни передбачає також самостійну роботу з базами статистичних даних, що сприяє кращому закріпленню теоретичних знань, набуттю практичних навиків і розвитку самостійного мислення, критичного підходу до аналізу одержаних результатів і формування висновків.

Перелік основних завдань самостійної роботи з навчальної дисципліни «Фінансова статистика» наведений у таблиці 2.

Таблиця 2. – Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назви тем практичних занять	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Система статистичних показників	5	8
2	Вивчення показників використання коштів держави в бюджетних установах	6	8
3	Індексний аналіз тривалості користування кредитом	6	8
4	Статистичне дослідження ефективності використання кредитів	6	8
5	Показники «видів» грошей, їх характеристика	6	7
6	Аналіз показників швидкості обороту грошей за допомогою системи індексів змінного, постійного складу та структурних зрушень.	6	7
7	Відмінність розрахунку грошових агрегатів за методологією МВФ та в Україні.	5	8
8	Показники статистики фондових бірж.	6	7
9	Статистичний показник фінансових результатів страхових компаній.	6	9
10	Показники, що характеризують ефективність використання фінансових ресурсів.	8	10
Всього		60	80

Самостійна робота потребує опрацювання додаткової навчальної літератури, нормативних документів, наукових праць та періодичних наукових видань, використання фінансової, податкової, статистичної та управлінської звітності. Систематизація теоретично-практичної інформації з вказаних джерел дозволить виконати поставлені завдання перед студентом, а також закріпити набуті знання на лекційних та практичних заняттях та розвинути практичні навички здійснення управління фінансами підприємства.

3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Тема 1. Теоретичні основи фінансової статистики

Мета: засвоєння та поглиблення знань з питань розробки методології та методів обчислення показників, які відображають особливості фінансової системи, їх аналіз, вивчення процесів виробництва, розподілу, перерозподілу та використання національного продукту у фінансовому секторі і визначення на цій основі закономірностей в економіці.

Програмні запитання:

1. Предмет, метод і завдання фінансової статистики.
2. Система показників окремих галузей фінансової статистики.
3. Організація фінансової статистики.

Обговорення теоретичних питань:

- визначення предмету статистики фінансів;
- відмінність фінансової статистики від інших галузевих статистик;
- принципи які використовує фінансова статистика;
- методи статистики фінансів;
- основні завдання статистики фінансів;
- характеристика показникам статистики фінансів.
- галузі фінансової статистики;
- що вивчає кожна галузь фінансової статистики;
- відомчі структури займаються збором, обробкою та аналізом статистичної інформації;
- установи займаються збором, обробкою та аналізом фінансових даних внутрігалузевого характеру.

Практичні завдання:

Завдання 1

Визначити середньомісячний випуск продукції, якщо в квітні обсяг виготовленої продукції становив 200, в травні 400, в червні 680 штук.

Завдання 2

Внаслідок інфляції споживчі ціни за 3 роки зросли в 2,9 разів. В т.ч. за перший рік в 1,3; за другий рік у 1,8 рази; за третій рік в 1,5 рази. Визначити середньорічний темп зростання цін.

Завдання 3

На акції 5-ти різних компаній очікується прибуток 10 %, 15 %, 18 %, 21 %, 13 %. Визначити очікуваний прибуток від портфеля акцій при умові, що інвестор розподілив свої внески між акціями цих компаній у пропорціях: 7 %, 10 %, 25 %, 42 %, 16 %.

Завдання 4

Розрахувати середній тарифний розряд працівників по обслуговуванню аудіо та відео апаратури фірми, якщо відомо, що на фірмі працюють 22 працівники, з них 4-ий розряд мають 2 чоловіка, 5-ий розряд мають 13 чоловік, 6-ий розряд мають 7 чоловік.

Завдання 5

Дослідити зміну ВВП за період 2021-2023 роки за допомогою характеристик динамічних рядів (ланцюгового та базисного абсолютного приросту, темпів росту та приросту). Для розрахунків використовувати фактичні дані з статистичного щорічника.

Методичні рекомендації

Фінансова статистика є галуззю економічної статистики, що вивчає кількісну сторону масових явищ і процесів у фінансовій сфері (розподіл і кінцеве використання ВВП, утворення первинних і кінцевих доходів домашніх господарств, державних установ і громадських організацій, нагромадження основних фондів і матеріальних обігових коштів), займається реєстрацією, зведенням і групуванням факторів, виражає їх у вигляді статистичних показників, які потім аналізує.

Фінансова статистика вивчає закони руху грошових, кредитних, фінансових ресурсів в умовах ринкової економіки,

забезпечує кількісну оцінку соціально-економічних явищ і процесів у фінансовій сфері.

Предметом фінансової статистики є кількісна характеристика обсягу, структури, динаміки та взаємозв'язків явищ та процесів, що відбуваються у фінансовій системі за конкретних умов, певний проміжок часу і простору.

Основні завдання фінансової статистики: розробка методології та методів обчислення показників, які відображають особливості фінансової системи, їх аналіз; вивчення процесів виробництва, розподілу, перерозподілу та використання національного продукту у фінансовому секторі і визначення на цій основі закономірностей в економіці; вивчення характеру та дії основних законів у фінансовій системі країни; розробка та побудова прогнозних розрахунків, необхідних для обґрунтування перспективних напрямків розвитку фінансової політики.

У розподілі та використанні валового національного продукту, національного доходу беруть участь усі галузі фінансової системи: державний бюджет; грошовий обіг; кредит; ощадна справа; інвестиційна діяльність; страхування; фінанси галузей народного господарства

В Україні державна фінансова статистика представлена управліннями статистики фінансів, які займаються збором, обробкою та аналізом статистичної інформації по фінансовим показникам, керують методичною роботою в цій галузі.

Функції статистичної служби виконують, як органи державної статистики, так і органи відомчої статистики.

Збором, обробкою та аналізом фінансових даних внутрігалузевого характеру займаються банківські та інші фінансові установи.

Основні розділи статистики грошового обігу, платіжного балансу готуються в Національному банку України, який також визначає фор-ми звітності та порядок їх складання, що в свою чергу дозволяє забезпечити виконання регуляторних і наглядових функцій.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Тема 2. Статистика державного бюджету

Мета: засвоєння та поглиблення знань з питань доходів та видатків державного бюджету за допомогою системи показників, аналіз яких дозволяє одержати необхідні дані про структурні зміни та основні джерела формування доходів і напрямки використання одержаних коштів.

Програмні запитання:

1. Сутність, характерні риси та завдання статистики державних фінансів.
2. Соціально-економічна суть державного бюджету та завдання його статистичного вивчення.
3. Система показників статистики державного бюджету.
4. Статистичні методи вивчення показників державного бюджету.

Обговорення теоретичних питань:

- сутність державних фінансів, їх структура;
- мета функціонування фінансової системи;
- предмет вивчення статистики державних фінансів;
- функції державних фінансів;
- зведений бюджет України;
- характеристика структури дохідної частини бюджету;
- розрахунок профіциту (дефіциту) бюджету;
- основні показники статистики державного бюджету;
- характеристика статистичних методів аналізу державного бюджету.

Практичні завдання:

Завдання 1

Порахувати статистичні показники руху студентів протягом навчального року, якщо:

1. Чисельність студентів на 1 вересня, осіб	6632
2. Прийом, осіб	1270
3. Випуск, осіб	1295
4. Вибули всього, осіб, в т.ч.:	330
у зв'язку з переводом на заочний факультет	150
у зв'язку з переводом в інший вуз	100

відраховані за неуспішність	80
5. Середньорічна чисельність студентів	6307

Завдання 2

Обчислити статистичні показники діяльності бібліотеки, якщо відомо:

Книжковий фонд бібліотеки, тис. екз.	452
Чисельність читачів	12020
Кількість книговидач	264030
Кількість відвідувань	180020
Чисельність дорослого населення (контингент обслуговування)	36000

Завдання 3

Обчислити показники структури лікарняного закладу та прослідкувати його розвиток в динаміці.

Показники	На поч. року	На кін. року
Кількість лікарняних ліжок, всього	545	560
в т.ч. ☐ хірургічне відділення	165	170
➤ терапевтичне відділення	265	290
➤ неврологічне відділення	145	150

Завдання 4

Обчислити статистичні показники використання ліжкового фонду лікарні.

Показники	Значення
1. Кількість ліжко-днів	184580
2. Середньорічна кількість ліжок	742
3. Число осіб, що пройшли лікування	12501

Завдання 5

Порахувати необхідну та фактичну потужність поліклініки, добову та річну лікарняну функцію поліклініки. Провести статистичний аналіз стану мережі поліклініки по потужності.

1. Чисельність населення району	21344
2. Робоча площа поліклініки, м ²	3080
3. Змінність роботи поліклініки	1,6
4. Кількість днів роботи поліклініки	236
5. Кількість лікарняних відвідувань на 1 жителя за рік	0,64

Методичні рекомендації:

Державні фінанси включають: централізовані ланки - бюджет, фонди цільового призначення і державний кредит; децентралізовані ланки - фінанси суб'єктів господарювання.

Характерними рисами сучасних фінансів є: грошова форма; розподіл ВВП через реальні грошові фонди.

Функції державних фінансів: формування централізованих фондів грошових коштів (відображається у державних доходах); використання державних доходів (відображається у державних видатках); контроль за розподілом фінансових ресурсів (відображається у формі державного фінансового контролю).

Державні доходи - грошові відносини з приводу розподілу та перерозподілу ВВП, пов'язані з формування фінансових фондів держави.

Державні видатки - сума коштів, що витрачається державою в процесі здійснення її фінансової діяльності з метою фінансування витрат розширеного відтворення та задоволення інших потреб суспільства.

Основними завданнями статистики державних фінансів є: вивчення кількісних закономірностей масових процесів у сфері державних фінансів; збір, групування та узагальнення статистичної інформації для аналізу, планування та прогнозування; визначення обсягу державних фінансів, їхньої структури та динаміки; вивчення структурних зрушень у системі державних фінансів під впливом змін в економіці країни; виявлення факторів, що впливають на формування доходів і витрат державних фінансів; дослідження змісту та спрямованості фіскальної політики, її вплив на економіку; формування ефективної економічної стратегії державного управління.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

Тема 3. Статистика кредиту

Мета: засвоєння та поглиблення знань з питань економічних відносин, що виникають між кредиторами і позичальниками з приводу мобілізації тимчасово вільних коштів та використання їх на умовах повернення й оплати.

Програмні запитання:

1. Поняття, види кредиту та завдання його статистичного вивчення.
2. Показники статистики кредиту.
3. Статистичний аналіз кредиту та ефективності його використання.

Обговорення теоретичних питань:

- сутність кредиту та завдання його статистичного вивчення.
- що розуміють під кредитними відносинами;
- за якими ознаками здійснюється групування кредитів;
- показники статистики кредитування;
- напрямки статистичного вивчення кредитних вкладень та кредитних ресурсів;
- характеристика методики статистичного аналізу оборотності кредитної маси;
- суть економічного змісту індексів швидкості та часу обороту позик;
- методи визначення тривалості та кількості оборотів кредиту;

Практичні завдання:

Завдання 1

Розрахувати середній строк позики та середній її розмір, якщо протягом року було видано позик на загальну суму 100 тис. грн., з них 30 тис. на строк 9 місяців, 50 тис. на 6 місяців, 20 тис. на 3 місяці.

Завдання 2

Ріст кредиту в промисловості району за рік склав 30 %, а обсяг промислового виробництва збільшився на 20 %. Визначити за допомогою відносних величин інтенсивності скільки % росту кредитних вкладень припадає на 1 % росту промислового виробництва.

Завдання 3

Розрахувати показники обіговості кредиту (одноденний оборот по погашенню кредиту, тривалість користування кредитом та кількість оборотів кредиту), якщо середні залишки кредиту складають 200 тис. грн, погашено кредитів на суму 350 тис. грн.

Завдання 4

Визначити середній строк користування кредитом і порівняти його в динаміці, якщо середні залишки кредиту відповідно у звітному і минулому році становили 300 тис. грн. та 260 тис. грн., а оборот по поверненню кредиту за рік 78 тис. грн. та 55 тис. грн.

Завдання 5

Банк надав кредит у сумі 200 000 грн. на рік, під річну облікову ставку 15 %. Визначити суму виданої позики, обчислити дисконт, який взяв банк за кредит.

Завдання 6

Через 9 місяців від моменту надання позики боржник сплатить кредиторі 10500 тис. грн. Кредит надається під 5 % річних. Визначити суму виданої позики, обчислити суму дисконту.

Методичні рекомендації:

Кредитні відносини функціонують у системі економічних відносин.

Складовими кредитних відносин є: кредитно-грошові відносини; кредитно-товарні відносини.

Таким чином, в сучасних умовах кредитні відносини розвиваються між: банками та населенням; державою, банками та окремими господарюючими суб'єктами; господарюючими суб'єктами; підприємствами, організаціями, господарюючими суб'єктами, з одного боку, та населенням з іншого; фізичними особами.

Для характеристики обсягу кредитних вкладів та їх обертання використовуються наступні показники: розмір виданих і погашених позичок (оборот з погашення та видачі); середні залишки заборгованості; середній розмір позички; середня процентна ставка; середній термін користування позичками; частка несвоєчасно повернутих позичок; частка простроченої заборгованості; кількість оборотів позики (швидкість обороту); тривалість користування короткостроковою позикою (час обороту) та інші.

Індекси, що характеризують зміну середньої тривалості користування короткостроковим кредитом:

- індекс змінного складу;
- індекс постійного складу;
- індекс структурних зрушень.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

Тема 4. Статистика грошового обігу

Мета: засвоєння та поглиблення знань з питань розвитку ринкових відносин грошової маси, що забезпечує процес розширеного виробництва товарів, послуг та виступає як інструмент впливу на процеси господарювання та формування економічної політики держави.

Програмні запитання:

1. Предмет, мета, об'єкт та основні завдання статистики грошового обігу.
2. Показники статистики грошей та їх функціональна характеристика.
3. Статистичний аналіз грошового обігу

Обговорення теоретичних питань:

- соціально-економічне значення статистики грошового обігу в умовах ринкових відносин;
- елементи грошової системи України;
- основні показники статистики грошового обігу.;
- основні відмінності наявної і безготівкової емісії;
- суть номінальної та реальної грошової маси;
- показники визначення швидкості обігу грошової маси;
- фактори впливу на зміну швидкості обороту грошей;
- методика прогнозу грошової маси.

Практичні завдання:

Завдання 1

ВВП та грошову масу, млрд. грн.:

Показник	Базисний рік	Поточний рік
ВВП	120,9	140,5
Грошова маса в обігу	35,1	49,2

Визначити показники обіговості грошової маси. Зробити висновки.

Завдання 2.

Оцінити рівень інфляції товарів по всій сукупності товарів і послуг, використовуючи показники дефлятора ВВП, якщо валовий внутрішній продукт в поточних цінах складає 18100, а в базовому періоді 10100 млн. грн.

Завдання 3

Порахувати показники грошового обігу (кількість оборотів грошової маси, середній строк обігу грошей та індекс купівельної спроможності грошової одиниці), якщо за рік надійшло грошей в каси банку 6 млн. грн., середньорічна маса грошей в обігу 600 тис. грн., ціни та тарифи зросли на 5%.

Завдання 4

Розрахувати величину готівки, яку необхідно вилучити з обігу чи додатково випустити, враховуючи швидкість обороту готівки, якщо тривалість обороту готівки, відповідно, у звітному та минулому році становила: 130 та 110 днів. А надходження готівки в каси у звітному році 8 млн. 200 тис. грн.

Завдання 5

Порахувати показники, що характеризують швидкість документообігу, якщо середній залишок коштів на певному рахунку за рік склав 160 тис. грн., а оборот по списанню коштів з цього рахунку 6 млн. грн.

Завдання 6

Оцінити рівень інфляції товарів по всій сукупності товарів і послуг, використовуючи показники дефлятора ВВП, якщо валовий продукт в поточних цінах складає 45 млн. грн., а валовий продукт в цінах базового періоду 78 млн. грн.

Методичні рекомендації:

Грошовий обіг — це рух грошей у процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання національного продукту, який здійснюється шляхом безготівкових розрахунків і через обіг готівки. Кількісний бік грошового обігу виражається в показниках грошової маси і швидкості обігу грошей.

Система показників статистики грошового обігу базується на категоріях, пов'язаних з функціями грошей, обсягом і структурною характеристикою грошової маси та включає наступні групи

показників: обсяг грошового обігу; грошову масу та її структуру; швидкість обігу грошової маси; ефективність використання грошової маси; купівельну спроможність національної грошової одиниці; рівень монетаризації економіки; грошовий мультиплікатор; індекс-дефлятор; купюрну будову грошової маси та інші.

Важливим кількісним показником руху грошей є грошова маса, величина якої залежить від кількості грошей в обігу та швидкості їх обертання.

Швидкість обороту грошей характеризується двома показниками: кількість оборотів грошей в обігу за певний період, тривалість одного обороту (t) грошової маси (дні).

Для забезпечення збалансованості грошового обігу, стабільності грошової одиниці, подолання інфляційних процесів, розвитку банківської системи та виробництва необхідно проводити статистичні дослідження та аналіз грошей та грошового обігу як на рівні окремих районів, секторів економіки, так і країни в цілому.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

Тема 5. Статистичне вивчення цінних паперів

Мета: засвоєння та поглиблення знань з питань взаємодії на ринку емітентів, інвесторів, інших фінансових посередників важливе значення має показник ціни на акції. Поряд з іншими чинниками він ураховується при прийнятті рішення щодо доцільності придбання акцій конкретного емітента, їх кількості, а також часу придбання.

Програмні запитання:

1. Поняття ринку цінних паперів, предмет і завдання його статистичного вивчення.
2. Методи оцінювання вартості цінних паперів та розрахунок їх прибутковості.
3. Статистична оцінка ефективності реальних інвестицій.

Обговорення теоретичних питань:

- характеристика ринку цінних паперів;
- визначення поняття «цінні папери» ;
- види цінних паперів ви знаєте;

- основні завдання статистики ринку цінних паперів;
- основні показники статистики цінних паперів;
- методики розрахунку вартості окремих видів цінних паперів;
- методи розрахунку дохідності цінних паперів;
- система показників інвестиційної привабливості регіонів.
- сутність і методи статистичної оцінки інвестиційної привабливості.

Практичні завдання:

Завдання 1

Оцінити доцільність придбання акцій за ринковою вартістю 125 грн. у випадках, якщо:

а) сума дивідендів кожної акції за рік складає 15 грн., необхідний рівень прибутковості 20 % річних;

б) сума дивідендів з кожної акції за рік становить 25 грн., необхідний рівень прибутковості 20 % річних, середній очікуваний ріст дивідендів за рік 15 %.

Завдання 2

Оцінити доцільність придбання акцій за ринковою вартістю 10000 грн. у випадках, якщо:

а) сума дивідендів кожної акції за рік складає 1200 грн., необхідний рівень прибутку 6 % річних;

б) сума дивідендів з кожної акції за рік становить 5000 грн., необхідний рівень прибутковості 5,5 % річних, середній очікуваний ріст дивідендів за рік 3 %.

Завдання 3

Провести дослідження структури та динаміки інвестицій, використовуючи умовні дані наступної таблиці:

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік
1. Інвестиції всього, тис. грн., у тому числі:			
— на будівництво;	17150	18190	21220
— питома вага %	10120	8100	11200

Методичні рекомендації

Найбільш типовими видами цінних паперів, які випускаються і знаходяться в обігу на ринку цінних паперів України, є: акції;

облігації звичайних і місцевих внутрішніх державних позик; облігації підприємств; казначейські зобов'язання держави; депозитні сертифікати; векселі; інвестиційні сертифікати; приватизаційні папери.

Основні завдання статистики ринку цінних паперів: збір повної та об'єктивної інформації про цінні папери для аналізу даних про їх ризик, дохідність і ліквідність; розробка і вдосконалення методики та методології збору, обробки та прикладного використання статистичної інформації про цінні папери та учасників фондового ринку; статистичний аналіз діяльності інвесторів, емітентів, фінансових посередників, які є суб'єктами фондового ринку.

Інвестиції — це довгострокове вкладення коштів в активи підприємства з метою розширення масштабів діяльності, збільшення прибутку, підвищення конкурентоспроможності та ринкової стабільності підприємства.

Фінансові інвестиції — це довгострокові фінансові вкладення в цінні папери, у корпоративні спільні підприємства, що забезпечують гарантовані джерела доходів або поставок сировини, збуту продукції і т. ін.

Для характеристики інвестиційної активності окремих регіонів доцільно застосовувати таку групу показників: загальний обсяг реальних інвестицій; темп зміни обсягу інвестицій; обсяг інвестицій на душу населення; обсяг інвестицій на одиницю створеного валового внутрішнього продукту; співвідношення між вітчизняними та іноземними інвестиціями; капіталовіддача.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

Тема 6. Статистика ощадної справи

Мета: засвоєння та поглиблення знань з питань функціонування ощадних банків, їх важливості, необхідності як елемента економіки країн Центральної та Східної Європи, тому що вони посідають значне місце в наданні населенню ефективних фінансових послуг.

Програмні запитання:

1. Значення та економічна роль ощадних банків
2. Статистика ощадних операцій
3. Статистика управління активними операціями

Обговорення теоретичних питань:

- особливості організації ощадних банків;
- які банківські послуги актуальні для ощадного банку;
- суть статистичної діяльності ощадбанку;
- статистичні показники характеризують діяльність установ ощадбанку;
- кількісні показники використовують при аналізі вкладних операцій;
- показники що характеризують стабільність вкладів;
- витрати що відносять до витрат за вкладними операціями;
- визначення собівартість однієї вкладної операції;
- основні шляхи зниження собівартості вкладних операцій.

Практичні завдання:

Завдання 1

Визначити число оборотів і тривалість обороту позики (в місяцях), якщо сума погашених позик становить 3050 тис. грн., а сума виданих позик 4200 тис. грн.

Завдання 2

Застосовуючи дані попередньої задачі, визначити індекс швидкості обороту і тривалості одного обороту.

Завдання 3

Середня кількість вкладників відділення Ощадбанку у звітному періоді порівняно з базисним зросла в 1,25 рази, а сума вкладів — у 1,5 рази. Визначити у скільки разів і на скільки процентів збільшилася середня величина вкладу в розрахунку на одного вкладника.

Завдання 4

Маємо такі дані по двох областях на початок звітного року: число відділень Ощадного банку в першому районі становить 60, у другому - 46, кількість вкладників відповідно 25 тис. і 13 тис; сума вкладів відповідно 8 млн. грн. і 6 млн.грн.; чисельність населення відповідно 400 тис.осіб і 300 тис. осіб Визначити число відділень Ощадного банку на 10 тис. осіб

накопичення грошей для купівлі товарів культурно-побутового призначення - 60 днів. Витрати, які вимагають попереднього накопичення, становлять 50 млн грн. Середня періодичність виплати

грошових доходів становить 24 дні, а їх величина - 250 млн. грн. Обчислити поточні витрати.

Завдання 5

Сума надходження вкладів у звітному періоді порівняно із базис- ним збільшилася з 250 до 280 тис. грн., а сума припливу вкладів за цей період зросла на 5 %. Визначити, як змінився показник осідання вкладів.

Методичні рекомендації

Актуальними є такі банківські послуги: комплексне розрахунково-касове обслуговування, безготівкові розрахунки, внутрішні та міжнародні перекази; депозитні рахунки; кредитування малих і середніх підприємств, фермерів, індивідуальних торговців, власників кафе, ресторанів і т. д.; споживче фінансування; фінансування будівництва і купівлі житла; розповсюдження державних цінних паперів, акцій, виплата дивідендів; інші продукти банку для дрібної та середньої клієнтури

Але діяльність банку заощадними операціями має свою особливість, і тому доцільно акцентувати увагу на окремих методах аналізу ефективності цих операцій. Даний аналіз допомагає: покращити планування роботи; виявити резерви підвищення ефективності роботи банку; визначити пріоритетні напрямки використання резервів, що дозволить поліпшити стан справ у банку.

До витрат банку, які відносяться до вкладних операцій, належать: відсотки закладами; адміністративно-господарські витрати; операційні; витрати на інкасацію; витрати на технічне обслуговування; витрати на розрахунки; амортизаційні витрати; витрати на підготовку кадрів; інші витрати

Класифікація активів (крім задовільних і стандартних):

Субстандартні - активи, з якими банк має певні проблеми і за якими остаточне погашення негарантоване.

Збиткові - активи які, без сумніву, не будуть погашені, не є життєздатними активами банку

Особливо згадані - активи, що не є задовільними, але поки що і не є настільки серйозною проблемою, щоб їх можна було віднести до категорії субстандартних.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

Тема 7. Статистика страхування

Мета: засвоєння та поглиблення знань з питань розуміння економічної зумовленості страхового захисту, яка пояснюється необхідністю створення такого виду людської діяльності, який ґрунтується на акумуляції фінансових засобів з метою відшкодування збитків, як фізичним, так і юридичним особам, що створює сприятливі умови для безперерйного процесу суспільного відтворення.

Програмні запитання:

1. Сутність, функції страхування та завдання його статистичного вивчення.
2. Показники страхової статистики.
3. Статистичний аналіз фінансового стану страхових компаній.

Обговорення теоретичних питань:

- визначення поняття страхування.
- види страхування;
- функції страхування;
- ознаки категорії страхування ;
- групи поділу показників статистики страхування;
- характеристика абсолютних показників статистики страхування;
- характеристика відносних показників статистики страхування;
- характеристика середніх показників статистики страхування;
- основні завдання статистики страхування.

Практичні завдання:

Завдання 1

За місяць страхова компанія виплатила страхове відшкодування за 5 ушкоджених об'єктів на суму 19 тис. грн., 23 тис. грн., 17 тис. грн., 27,800 тис. грн., 24 тис. грн. Визначити середню суму виплати страхового відшкодування.

Завдання 2

За даними страхових органів за звітний рік відомо, що сума страхових внесків 1300 тис. грн., а страхова сума застрахованого майна становить 500 млн. грн. Обчислити рівень страхових внесків відносно страхової суми.

Завдання 3

За даними страхових органів за звітний рік відомо, що страхова сума застрахованого майна становить 500 млн.грн., а кількість договорів страхування майна 200 тис. Визначити середню страхову суму.

Методичні рекомендації:

Основні завдання статистики страхування: розрахунок абсолютних, середніх і відносних показників страхування, їх аналіз; розрахунок страхових тарифів; удосконалення методики оцінювання величини ризиків та можливих збитків; дослідження ефективності діяльності страхових компаній у сфері ринкових відносин; вивчення тенденції розвитку страхових послуг, попиту на них і на цій основі можливого розширення сфери діяльності на страховому ринку.

Показники статистики страхування, які використовуються для оцінки діяльності страхових компаній, можна згрупувати в залежності від видів страхування: показники особистого страхування; показники майнового страхування; показники, що характеризують фінансово-економічну діяльність страхових компаній.

Тарифна ставка - це ціна страхового ризику та інших витрат, адекватне грошове вираження зобов'язань страховика з укладенням договору страхування [38, 131].

Тарифна ставка, на базі якої заключають договір страхування, називається брутто-ставкою.

Брутто-ставка складається з двох частин. Нетто-ставка, яка представляє собою частину страхового тарифу і виражає ціну страхового ризику. Навантаження - це частина страхового тарифу, яка покриває витрати страховика по організації та проведенню страхової справи, враховує відрахування в запасні фонди, містить елементи прибутку. В основу побудови нетто-ставки за будь-яким видом страхування покладено ймовірність настання страхової події.

Платоспроможність страховика - це його здатність своєчасно в повному обсязі виконати свої фінансові зобов'язання, передусім

страхові, за рахунок наявності достатньої суми ліквідних активів і засобів платежу

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

Тема 8. Статистика фінансів підприємств

Мета: засвоєння та поглиблення знань з питань розуміння групи показників, яка характеризує майновий стан підприємства з точки зору стану його матеріально-технічної бази та можливих напрямків підвищення ефективності її використання.

Програмні запитання:

1. Сутність, предмет і завдання статистики фінансів підприємств.
2. Система статистичних показників фінансового стану підприємств.

Обговорення теоретичних питань:

- суть фінансів підприємств;
- функції фінансів підприємств;
- принципи, на яких базується організація фінансів підприємств;
- основні завдання статистики фінансів підприємств;
- основні напрями вивчення фінансового стану підприємства;
- характеристика основних показників оцінки майнового стану підприємства.

Практичні завдання:

Завдання 2

Маємо такі дані про порушення платіжної дисципліни на підприємстві:

Показники	Рік	
	Базисний	Звітний
Обсяг платежів, проведений з затримкою	3,0	2,7
Середній залишок неоплачених у термін розрахункових документів	0,030	0,028
Сума повного безготівкового платіжного обігу	95,0	102,0

Обчислити середню тривалість неплатежів за кожний рік

Завдання 2

Національний банк України надав за рік три позики першому підприємству та дві позики другому підприємству:

Квартал	Підприємство 1		Підприємство 2	
	Позика, тис. грн.	Термін, міс	Позика, тис. грн.	Термін, міс
I	160	4	—	—
II	170	6	190	4
III	—	—	180	3
IV	220	2	—	—

Визначити середній розмір отриманої позики першим і другим підприємством.

Завдання 3

Задано два варіанти капітальних вкладень та нормативний коефіцієнт ефективності для всіх варіантів - 0,25. Визначити, який із запропонованих варіантів капітальних вкладень є найбільш доцільним.

Показник	Варіант	
	I	II
Капітальні вкладення, тис. грн.	1400	2000
Річний обсяг товарної продукції, тис. грн.	800	800
Собівартість річного обсягу товарної продукції, тис. грн.	500	400

Завдання 4

Дослідити зміни в структурі власного та позикового капіталу та дати оцінку цим змінам за звітний період, використовуючи дані таблиці:

Джерело капіталу	Наявність засобів, тис. грн.	
	На початок року	На кінець року
Власний капітал	27300	30500
Позиковий капітал	21600	24700

Методичні рекомендації:

Фінанси підприємств (організацій) - це економічні відносини, пов'язані з рухом грошей, формуванням грошових потоків, розподі-

лом і використанням доходів і грошових фондів суб'єктів господарювання в процесі відтворення.

Функції фінансів підприємств: формування фінансових ресурсів у процесі виробничо-господарської діяльності; розподіл та використання фінансових ресурсів для забезпечення операційної, фінансової та інвестиційної діяльності; контроль за формуванням та використанням фінансових ресурсів.

Специфіка фінансів підприємницьких структур полягає в тому, що з їх допомогою мобілізуються кошти і створюються фонди фінансових ресурсів, які не призначені для подальшого перерозподілу, а передбачають обслуговування процесу виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг.

Фінансові ресурси підприємства - це сума коштів, які спрямовуються в основні та оборотні засоби підприємства і характеризують його фінансовий потенціал, тобто можливість підприємства у проведенні витрат з метою одержання прибутку

Основні завдання статистики фінансів підприємств: аналіз обставин і структури джерел формування фінансових ресурсів; аналіз напрямків використання грошових коштів; оцінка ефективності використання ресурсів; оцінка фінансової стійкості та платоспроможності підприємства; оцінка виконання фінансово-кредитних зобов'язань господарюючими суб'єктами; аналіз стану рентабельності та фінансової стабільності.

Рекомендована література (основна, допоміжна)

Основна

1. Підгорний А. З., Погорелова Т. В. Фінансова статистика : навчальний посібник. К. : ФОП Гуляєва В.М, 2020. 204 с.

2. Федоришина Л. І., Томашук І. В. «Фінансова статистика» Методичні рекомендації до організації самостійної роботи студентів першого бакалаврського світнього ступеню, галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», факультету економіки та підприємництва / Вінн.нац.аграр.ун-т. Вінниця : ВНАУ, 2018. 48 с.

3. Мальчик М. В., Галашко С. І., Пелех А. І. Фінансова статистика : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2011. 184 с.

Допоміжна

4. Бюджетна система України : навч. посібник / С. І. Юрій, Й. М. Крисоватий та ін.; під ред. С. І. Юрія, Й. М. Бескида. К. : НІОС, 2000. 400 с.

5. Головач А. В., Захожай В. Б., Головач Н. А. Банківська статистика. К. : Українсько-фінський інститут менеджменту та бізнесу, 1998.

6. Головач А. В., Захожай В. Б., Шустіков А. А. Фінансова статистика (з основами теорії статистики). К. : Міжнародна академія управління персоналом, 2006.

7. Державні фінанси : початковий посібник. Вид. 2-ге, доп. і перероб./ За заг. ред. Базилевича В.Д. К. : Атіка, 2004. 368 с.

8. Лапішко М. Л. Основи фінансово-статистичного аналізу економічних процесів : підручник. Львів : Світ, 1995.

9. Статистика : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц./ А. М. Сріна, Р. М. Моторин, А. В. Головач та ін.; За заг. ред. А. М. Сріної, Р. М. Моторина. К. : КНЕУ, 2001. 448 с.

10. Плиса В. М. Страхування : навч. посібник. К. : Каравела, 2006. 392 с.

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19>

2. Державна служба статистики України: офіційний веб-сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/cg.htm

3. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. URL: <http://www.ier.com.ua>.

4. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.minfin.gov.ua/news/borg>

5. Статистика фінансового сектору. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>

6. Банківська, страхова та фінансова статистика. Нормативно-правова база. URL: <https://stat.gov.ua/uk/node/373>

7. Статистика. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic>